

Դ Ի Տ Ա Կ

Բ Ի Ի Չ Ա Ն Դ Ե Ա Ն

Դ Ի Ն Դ Ի Ո Յ

Ը Ն Կ Ե Ր Ո Ւ Թ Ե Ա Ն Ա Ր Հ Ա Ր Ո Ւ Ն Ե Ա Յ

1815.

11. 12. 13. 14. 15. Մ Ա Յ Ի Ս:

Ֆ Ո Ա Ն Ս Ա.

Փարէշ. 21 Ապրիլ:

Կըսեն թէ Փարէշ 10 հազար բանւորէն աւելի թիւֆէնկ ու ուրիշ զէնքեր կը շինեն կոր:

Օրէնսէ շրջաբերանի իշխան, որ գրեթէ Պոնափառնի ամէն ռազմաօրաց:

„Տէր իմ և Եղբայր. լսած կըլլաք անցած ամսուն մէջ իմ դառնալս Փռանսայի ծովէ դերքը, իմ Փարէշ մտնալս, ու Պուռպօնի աղգատոհմին ասկից երթալը: Աս դիպւածներուն բուն իսկութիւնը աւել պէտք է որ հիմայ յայտնի եղած ըլլայ Հրամանոց Վեհափառութիւնը: Ասոնք՝ գործքմենն մէկ դէմ չիդնելու կարողուն մը, գործքմենն միաբան կամաց մեծ ազդի մը, որ կը ճանցայ իր պարտականութիւնը, իր իրաւունքը: Ան Ազգատոհմը՝ որ բռնուի նորէն դարձուց Փռանսայի ժողովրդեանը, ալ իրեն համար չէ. Պուռպօնները չուզեցին զիրենք յարմարցընել ոչ իր սրտին, ոչ իր սովորուեցը, Փռանսան հարկաւորեցաւ զատվել իրենցմէ: Իրեն ձանը կրկանէր մէկ ազատիչ մը. ան յոյսը՝ որ զիս որոշեց որ ընեմ պինտ մեծ զոհը՝ դաւարի ելաւ: Ես եկայ, ու ան վայրկենէն

որ ոտքըս ցամաքը կոխեցի. իմ ժողովը՝ դեանս սերը բերաւ զիս ինչպէս իմ մայրաքաղաքիս մէջը: Առջի պարտքը իմ սրտիս մէջ է՝ որ իրենց ասխտար սիրոյն փոխարէն մը տամ՝ պահելով մէկ պատուաւոր խաղաղութիւն ու հանդարտութիւն: Կայսերական ակթոռին նորէն հաստատվելը՝ հարկաւոր էր Փռանսայի երջանկութիւնը: Իմ անուշ մտմը տուք՝ աս է, որ անանկ ընեմ, որ անիկայ շահաւորալ ըլլայ Եւրոպայի հանգիստը հատաւելու համար: Հերթ է ան փառքը, որ փոխն ի փոխը լուսաւորեց պայծառացուց զանազան ազգաց դրօշակները: Հերթ է. բաղդին փոփոխութիւնները՝ մեծամեծ յաղթութիւններէն ետեւ մեծամեծ ջարդեր մէկմէկու վրայ բերաւ: Մէկ ուրիշ աւելի աղւոր ասպարէզ ձէնի մշտն մը բացված է ասօր թագաւորաց առջև. ես կըլլամ առջինը հոն ելողներուն: Աշխարհիս ցցընելէն ետեւ տեսարան մը սոսկալի պատերազմերու, թո՛ղ աւելի անուշ ըլլայ չի ճանցալ ասկէ ետեւ ուրիշ նախանձ մը, բայց եթէ խաղաղութիւն օգուտը առաջ տանելու, չըլլայ ուրիշ ետեւ մը, բայց եթէ ան սուրբ ետեւը՝ ժողովրդեան երջանկութիւնը հոգալու: Փռանսան յօժարութիւն կուզէ հրատարակել աս աղնունական նպատակը իր բոլոր փառաբանա

ցը : Նախանձաւոր է իր անկախութեան, ու անփոփոխելի սկիզբը իր քաղաքագիտութեան փոխփոխան : պիտի ըլլայ իրեն պատճառ, որ հարկեք տայ ուրիշ աղբաց ալ անկախութեան : Թէ որ ասանկ է (ինչպէս որ կը յուսամ) Հրամանաց Վեհափառութեան կարծիքն ալ, ընդհանրական խաղաղութիւն ապահովցած է երկան ատեն . ու արդարութիւն նըստելով զանազան տերութեան սահմանադրութիւնները, հերքեք է ինքը մինակ սահմանները պահպանելու :

Փարէզ, 4 Ապրիլի . 1875 .

Նախօրէն :

Պայծառ . 7 Ապրիլի :

Ստոյգ է որ Սպանիան շատ զօրքեր կը խորհէ կոր Ֆուանսայի սահմանադրութիւնը ուն գէտ : (Կալ . Զեյքերիէ) :

Ֆ Ի Ա Ն Տ Ր Ա .

Կալ . 17 Ապրիլի :

Սէլ լինկիթոն դուքսը 16 ին հասաւ հոս, այցելութիւն քրաւ բերդերուն, ու Լուտովի կոսի ժըին . ետքը զնաց սահմանադրութիւնները :

23ին :

Լուտովիկոս ժը Ֆուանսայի թաղաւորը՝ հոս է . ունի հետը իր պաշտօնաւարներէն աւսոնք . Ֆելժոնէի դուքսը, (ք Ղառք Զու նէպուռի կոմսը .) Պրազասի , Օլիւի ու Ժօզուսի կոմսերը : Մառմօն ու Վիգթօն Մառէշալները : Դրոսի տերութեանց ղեսպաններն ալ քովը ժողովեցան, ու կը ժողովէին կոր :

Լուտովիկոս մարտի 23ին՝ երկու հրամանագիր հանեց Լիւա քիլը , արդիւնց Ֆուանսը զննորուն, մէջ մը, որ ամենեւին տուրք չի տան հիմակվան Կայսերական կոչված կառավարութեան : Երկրորդն՝ որ զօրք չի գրվին ան կառավարութեան :

Լէիս . 14 Ապրիլի :

Արդի փարէզի թղթին մէկը ,, Հիմա մենք ունինք մէկ կառավարութիւն մը Կայսերական . Հասարակապետական : Բանակը կառնէ հրամաններ Կայսեր անունովը , Բաւառապետները Հասարակապետութեան անունովը : Ազատութեան ծառերը տնկելը, բոլոր տիւրք պար բռնել խաղաղ կը շարունակեն կոր շատ տեղ, տօնախմբութիւն մը ընելով որ նորէն ետ դարձաւ Ֆուանսայի ապստամբուն աղատութիւն :

Օլանտայի կաղէթոններուն մէկը՝ ասանկ կը ատորարէ փարէզ քիլին վեճակը . Բանի մը որ կայ՝ որ իրեք անգամ օրը շատ չափա

չուրա ժողովուրդ մէկմէկու վրայ կը դիպին իրիւրեքի պալատին առջևը . աս ժողովուրդն վախճանը՝ աս է, որ պօռան Արքի Կայսրը : Աս թեթեւօրիկ գործքը, որովհետեւ ամեն օր նոյն ատենի մէջ կը լլայ ու միշտ նոյն խաղցողներէն , Փարէզքի՝ ասոնց անուն դրին Պոսաղաւեր : Աս առջի ֆօֆիան կամ մասխարկութիւն կը լլայ առաւօտը օրհասրկէն ժամ մը առաջ, ձրի կընեն ասիկայ՝ ան Օֆի չեալները , որ կէս թոշակ ունին . երկրորդը կը լլայ 3 ժամ ետեւ օրհասրկէն, երբ որ ժողովուրդը ուրեւում կը կեցի զիւրեքի պարտեղը . երրորդը կը լլայ իրիւրեքի դէմ : Աս իրեք ֆօֆիաները որ ամեն օր կը խաղայ Փարէզի ապուռաւայուռ ժողովուրդը , աւելի շամաթայով կը լլայ , բայց կառավարութեան շատ սուղ կընտրի , ու դուռն կը ցաւցնէ , ինչու որ՝ ամեն մէկը աս ֆօֆիաներէն որ մէկ դէշ մը կառնէ իր առջի խաղին համար ժամ 3 , իրիւրեքի դէմ իրեք խաղաթ աւելի կուղէ , որ իրեն ցամբած նշողալը քիչ մը թրջէ (դիւնիով) ու ուժ տայ իր թոքին որ պոռ չըտալէն վայն իվրան եկած է : Ասանկով Փարէզքի՝ ամեն օր ինտուսի մէջ են , ու իրենցմէ դուրս ելած են , իրենց Կայսեր ետ դառնալուն համար : Պոսաղաւերէն՝ որ խաղին դուռն ելալէն է , ինքը քիւրք օյանաւ կը խաղայ : Երկան շամաթայ հէնկեաններէն ետեւ, մէջ մը կընենքի՝ գլուխը դուրս կը հանէ պատուահանէն , խորին խոնարհութեան կը ծոխ աս ապուռաւայուռ հալին , որ վարձքով չի աշխատէ բռնած է , ու մէկ դի կը իր թայ : (Օրագրութիւն Օլանտայի , Վէնէի) :

Պոսաղաւեր . 22 Ապրիլի :

Մասսէն Մառէշալը , 10ին հրատարակեց Թուլոն քաղաքը հրովարտակ մը, որով սուտ հանց ան կարծիքը, որ թիւրականները ունէին իր հաւատարմութեան վրայ աւթիւրը : Ի՞նչ կընար մարդ յուսալ ասիկց, որ տեղ տվաւ Պոսաղաւերէն՝ քանի մը հարիւր հողով Ֆուանսայի մէջ առաջ երթալ . կամ երբ որ տեսնուեցաւ իրեն խաթունը , չէ թէ միայն Փարէզ մնալ , հապա Պոսաղաւերէն հետալ հաց ուտել Դիւնիւրի պալատը : (Օրագրութիւն Պոսաղաւերի) :

24ին :

Փարէզի թղթերուն նայինքն , Պոսաղաւերէն տրամուրդ կասկածները՝ օր աւուր կը շատնայ կոր . իր ամեն գործքին մէջ կընենայ ան հանգստութիւն մը . օր չանցնի՝ որ ժողովք չունէ . շատ անգամ՝ օրը երկու հեղալ : Իր կողմի մարդերը շատցնելու համար , զամ մէնքն ալ կընդունի կոր . ամենուն ալ երեսու կուտայ . անոնց ալ որ իր բարեբաղդութեան ատեն

կարդացին Նախօրի Թէաթրոյին մէջը, մեծ մասը ժողովրդեան կանչեց (Արեւ Բերդի- նակոս խաբարը) :

Կայսմառ Վիտթէմպէսկի Ճէնէռալը գնաց Կռաց, որ Ճիւռօլամօ Պօնափառ Թէին կնիկը տանի Փռանսա :

Կըկարծեն որ Դառլօ Սպանիայի ծերթա գաւորը եր տնովը կերթայ Կռաց քիթը, ուր կայսերական պալատը պիտի բնակի :

Ն Ե Մ Յ Ե Ս Տ Ա Ն .

Մախօն . 19 Ապրիլ :

Դառլօ Արշիդուքսը 18ին հասաւ հոս : Աւարիայի ու Պոուշի դշխաւորները դի- մաւորեցին զինքը . բոլոր ժողովուրդը ու- ռախուլթէ ընդունեցան, զանդակներու ու թօփերու ձաները՝ ականջին կըխրցներ . դիշերը եղաւ մեծ լուսաւորութիւն, ետքը գնաց Թէաթրօն : Նոյն օրը՝ հանեց ծանու- ցումը, յայտնելով ինչպէս Կայսրը ուրիշ միաբանեալ Թաղաւորաց հետ ըրաւ զինքը Քաղաքապետ Մակօնցայի, ու իրեն յանձ- նեցին պահպանութիւն ու ապահովութիւն աս երևելի բերդէս, որ պատնէշ ձեւերէլ մին բո- լոր Նէմցեստանի . կըյորդորէ ասով ամենի իշխաններուն զօրքերը հաւատարիմ մնալ կայսեր, ու պաշտպանել անիկայ՝ օտարնե- րուն դէմ :

Փռանս Գօռն . 24 Ապրիլ .

Քէլտ-Մառէշալ Պիլիսէո Իշխանը 18ին հա- սաւ Ագլիսիոյն : Պէռլինէն ելլելէն ա- ռաջ՝ ասանկ հրովարտակ մը դուրս հանեց իր բանակին :

„ Զինուորակիցք թաղաւորը՝ արժան հա մարեցաւ նորէն աւտալու իմ ձեռքս՝ բանա- կիս սպարապետութիւն : Հատ շնորհակալ եմ մեր Թաղաւորին աս ինծի տված շնոր- հացը : Ուրախ եմ որ նորէն ձեզ կըտեսնեմ, ու կըգտնեմ պատուդ դաշտին մէջը, որ ամ- մենքնիդ պատրաստ էք՝ նոր կիւլէշ մը բռ- նելու, ու քաղելու նոր նոր դափնիներու- չղեր : Պէքը է մեզի, որ մէյմալ պատերազ- մինք՝ աղնուադոյն պատճառի մը համար, ընդհանրական հանդստեան համար : Ուրա-

խակից եմ ձեզի : Փառաց ճանապարհը՝ ձեր առջեւ նորէն բացվեցաւ, ու հիմայ ունիք առիթ աճեցնելու նոր նոր գործքերով ձեր վաստրկած փառքը : Ես ձեր դուխը ըլլա- լով, դիտեմ ստոյգ, որ աս կիւլէշս պիտոր ունենայ մէկ պատուաւոր ու բարեբաղդ վերջ մը : Տվէք ինծի նորէն մէկ վատահուլթի մը, որ անցած պատերազմերուն մէջ ցցուցէք, ու անտարակոյս կըլլամ, որ մեր փառաւոր գործքերը աւելի մեծ պարծանքով պիտի շա- րունակենք ”

Կըզրեն հոս Քօփէնհայկէն ապրիլի 14ին ասանկ . Չան մը կայ Թէ Ինկիլիզի նաւա- հանդէս մը որ Սուստին մէջ իրեն կըսպա- սեն, պիտի առնէ տանի Տանիմառքայի օգ- նական զօրքերը դէպ ՚ի Ֆիլիպինկ :

Աս զօրքիս թիվը՝ 16 հազար մը կըհաս- ցընեն :

24ին :

Վռէտէ իշխանը իր մեծ բանակը պիտի դնէ Մանհայմ քիթը մայիսի 19ին :

26ին :

Կըհաստատեն որ միաբանեալ Թաղաւորնե- ըր ապրիլի 11ին ստորագրած ըլլան պատե- րաղմի ծանուցմանը Փռանսայի դէմ : Աս ծանուցմանս մէջ՝ Նախօրէօնը նորէն կըհրա- տարակվի ամեն օրէնքէ դուրս ընկած . Տա- նիմարքայի Թաղաւորնալ ձեռք դրեր է աս թղթիս : Չի դիտցըլիք՝ երբ պիտի հրատա- րակվի աս թուղթս :

Մակօնցայի բերդը շատ կամրջնէն կոր : Կըսեն որ՝ Դառլօ իշխանը միայն աս բեր- դիս կառավարը պիտի չըլլայ, հապա բոլոր Նէմցեստանի դաշնակիցներուն բերդերուն ու զօրաց վրակեցու պիտի ըլլայ :

Լռագէտ . 10 Ապրիլ :

Մօտիկներս կըսպասեն հոս հասնիլ մէկ նա- լահանդէս մը Պալթիկ ծովէն, մէջը 18,000 Մոսկով թիկնապահ զօրք :

Թ Ի Ռ Օ Լ Օ .

Ինստիտուտ . 15 Ապրիլ :

Սպանիոյ Դուքսը առաւ նոր պատուանուն մը . կըկոչվի Մեծ Դուքս :

Աս գործքս՝ որ է պատմութիւն հիմակվան ատենիս, տասնհինի օրը մէյմը կըտըպվի .
Ի ՎԵՆԵՏԻԿ Ի ՎԱՆՍ ՍՐԲՈՅՆ ՂԱԶԱՐՈՒ :

Ով որ կուզէ առնել, Ստանպօլ Չուխաճի խանին քովը Պախաճի խանութ կայ գիւրք ծախող : Հոն իր անունը դրել տայ վճարելով մէկ անդամ բառսուն զիչ բոլոր տարվան համար : Այժմէն մէկ լստատ դալուն տասնհինի օր անդամ մը ան խանութը խրկէ իր մարդը, առանց բան մը վճարելու կաննէ :